ta, tudományos nevén Calandrella brachydactyla hungarica, amelylyel csak hazánkban, közelebbről a tiszai Alföldön találkozhatunk. Szikeseink aprótermetű madara pedig fogytán fogy, hiába próbálja óvni és védeni legnagyobb nemzeti parkunk. Mert eltűnését is mi magunk okozzuk a környezet rombolásával, a kellő megfontolást és szaktudást nélkülöző beavatkozásokkal.

Most már megérthetik Olvasóink, miért is választottuk címermadarunknak éppen őt. Egyrészt jelképezi a nekünk oly kedves Tiszántúl ezerarcú élővilágát, másrészt a gyakran sikerrel, olykor azonban vereséggel végződő természetvédelmi küzdelmeink során is számtalanszor gondolunk sorsára. Kitartóan és bizakodva. És éppen ez lapunk hajtóereje is. Tartsanak hát velünk, készítsük és olvassuk együtt a CALANDRELLÁT! Fedezzünk fel újabb értékeket és a már ismertekkel együtt tegyünk meg mindent fennmaradásukért!

Főszerkesztő

Papp László - Dudás Miklós:

Adatok a Közép-, a Dél-Nyírség és környékének botanikai értékeiről I.

Körülbelül egy évtizednyi florisztikai felméréseink és vizsgálataink rövid kivonatát szeretnénk itt szisztematikai sorrendben leírni. Tesszük ezt azért, mert úgy érezzük, hogy ilyen irányú ismereteink több területen erőteljesen módosítják az irodalmi adatokat - sajnos néha negatívan, a kipusztulásról tudósítva -, s ebből fakad a második okunk, szeretnénk felhívni kollégáink figyelmét a védelmek elengedhetetlenségére és halaszthatatlanságára. Meggyőződésünk, hogy a botanikán belül, illetve botanikai természeti értékeink állapota felől (de más biológiai résztudomány-területen) sem áltathatjuk magunkat. Hiszen tisztázni kell olyan fajok létét is, amelyekről még mindig téves feltételezések vannak - túlzottan rózsás helyzetben feltüntetve természetes állapotainkat, - s amelyek, mint például a Gladiolus palustris - függetlenül attól, hogy a legújabb magyar irodalmak is megjegyzik a Bagaméri erdőben (Szent Anna puszta) - már nagy valószínűséggel 1939-ben kipusztult. (Soó R., 1939). A mi kutatásaink is e 39-es tudósítást igazolták! Sajnos!

Úgy látszik, ez a "túlzott" optimizmus még a legnagyszerűbb botanikus koponyáinkat is magával ragadta, ezért ke-

rülhettek be a későbbi ismertetésekbe akkor már túlhaladott adatok. (Talán el sem akarták hinni a megsemmisülést!) De ez az optimizmus szükséges is, hiszen akkor mi se folytatnánk munkálatainkat, néha fokozott, jóhiszemű megszállottsággal.

Felsoroltuk mindazon fajokat, a populációjuk hozzávetőleges, vagy egészen pontos megjelölésével, amelyek újak ezekre a növényföldrajzi egységekre - Nyírségense; NY, Crisicum; CR - (jelük: !!), azokat, amelyek ismertek itt, de ezeken a területeken belül új termőhelyeiket és populációikat találtuk meg (jelük: !), vagy pontosabb (példányszám, stb.) adataink vannak (jelük: (!)), s azokat, amelyek kipusztultak, vagy helyzetük tragikus (jelük: !!!). Amennyiben egy faj létét mások közreműködésével állapíthattuk meg, úgy erre feltétlenül igyekszünk hivatkozni.

Jelölni fogjuk a társulásokat és a földrajzi locusokat, amelyekben találhatók, illetve amelyekhez közel vannak. Szerepelnek ebben az írásban olyan fajok is, amelyeknek - mivel az előbb említett növényföldrajzi területen novumok stb. -, más, későbbi publikációkban is fontos helyük lehet.

Természetesen köszönettel veszünk minden, ezt kiegészítő, vagy más jószándékú észrevételt és bíztatunk is minden olvasót erre. Törekvéseink nem befejezettek, folytatjuk felméréseinket tovább, szeretnénk hozzájárulni a Nyírség új, mai botanikai képének ismereti kialakításához és a természetvédelemnek egy adatbázist nyújtani, s mindezt későbbi időkben is - mintegy bizonyítandó - papírra vetni. És talán

ismert igyekezetünk azon része, amely gyakorlati, "tettleges" természetvédelmet is takar (pl. áttelepítések, mesterséges generatív, vegetatív, szövettenyésztésen alapuló szaporítások, visszatelepítések, stb.).

A flórajárásokat és társulásokat is Endes M. (1988)-hoz hasonlóan (lásd II. rész utáni irodalomjegyzék) praktikussági okok miatt is - jelöljük az irodalmak alapján.

BOLETACEAE - Tinorufélék

!! ? Boletus pruinatus Fr. et Hök

NY, Bánk, Conv. - Q. Első hazai adat: 1988. júniusában kb. 5-10 pld.

POLYTRICHACEAE - Szőrmohafélék

!! Polytrichastrum longisetum G.L. Smith

NY, Martinka (Vermes-oldal). Carici elongatae-Alnetum? Úgy tűnik, az Athyrium filix-femina-val facies v. szubasszociáció (konszociáció is lehet) képző. A fajt Dr.Simon T. is meghatározta. (Leírása az 1986-87-es cönológiai felmérés alapján az elkövetkezőkben történik.)

OPHIOGLOSSACEAE - Kígyónyelvfélék

! , !!! Ophioglossum vulgatum L.

NY, Létavértes ("Aranka" domb). Rob. (Eredetileg Conv.-Q.) 1 pld. (Dr. Endes M.-al akadtunk rá.)

POLYPODIACEAE - Páfrányfélék

!,!!! Polypodium vulgare L.

NY, Bagaméri erdő (Vámospércsi rész). Rob. (Eredetileg Conv.-Q.) Két hatalmas polikormon.

!,!!! Athyrium filix-femina (L.) Roth.

NY, Martinka (Vermes oldal). 8 pld. A Polytrichastrumnál már említett bizonytalan, valószínű másodlagos, új konszociációban.

Halápi erdő. Conv.-Q. néhány tő. Itt, és máshol is erősen megritkult.

HELLEBORACEAE - Hunyorfélék

!, !!! Trollius europaeus L. ssp. europaeus

NY, Nyírábrány, (Nagyláprét) (S.p.-Bet.), S.cin., Fil.-Ger., Mol.c. Az előző két-, illetve három társulásban 14 pld., utóbbiban 2 pld. (E nagyszerű reliktum láprét felfedezése Sándor I. nevéhez fűződik.)

Bagaméri erdő (Daruláp ÉK-i része) S.cin.Fil.-Ger. (Dr. Lánszki I. adatai alapján néhány tő.) A csatorna mélyítés és szabályozás miatt 1987-ben kipusztult (1988-ban kerestük, akkor állapítottuk meg mindezt.)

!!,!!! Eranthis hiemalis (L.) Salisb.

NY, Debrecen, (Nagyerdő) ültetett néhány tő, 1988. tavaszán nagy részét kiszedték.

RANUNCULACEAE - Boglárkafélék

(!) !!! Pulsatilla patens (L.) Mill.

NY, Bátorliget (Nagylegelő). Pot. - F. ps., Rob., (eredetileg Fest.-Q.) Mindez jól ismert, viszont az erős veszélyeztetettség ellenére is (egy "jól irányzott" kanyarral az ekés traktor a populáció felét semmisítheti meg!) Szerencsére az 1981-es adatokhoz viszonyítva emelkedést mutathattunk ki, így 260-300 tövet számláltunk meg 1987-88-ban. (Nem pontos ez az érték, a kb. 40-60 felismerhető hibrid az ún. "őshibridek" "tiszta" egyedekhez viszonyított nagy hasonlósága miatt! Érdekes, hogy a három faj együttesében P. patens a széli területekre szorul ki. Irodalmi adatokkal ellentétben a három bátorligeti Pulsatilla faj közül a P. patens másodiknak virágzik, s úgy tűnik, nincs akkora átfedés a fenológiai szakaszokban.

! Pulsatilla pratensis ssp. hungarica Soó

Ny, Martinka (Vermes-oldal), F.-Cor. tib., Brom.t., Rob., Pot.-F.ps.) 180-200 pld.

/Létavértes ("Aranka"-dombi) populáció érdekes (Vö. Endes M., 1988.), s rendkívül változékony hasonlóan a Daruhegyiekhez. Ti. a P. patens itt is élt (s e két hely összefügg), s valószínű régi hibridizációk növelnek bizonyos változékonysági bélyegeket még akkor is, ha a későbbiek folyamán az eredeti fajjal történik géncsere (ezeket nevezem "őshibrideknek"). Ilyenek pl. a bátorligeti sö-

tét, szélesebb takarólevelű P. pratensis ssp. hungarica-k, amelyek valamikor "P. borosiana, Wagn. voltak, majd több generáción keresztül az eredeti P. prat. ssp. hungarica-val kereszteződtek vissza, de érvényesülhetett a genetikai áramlás korlátozódása is. (Kifejtését lásd egy későbbi közleményben.) Ennek megfelelően az itt talált eltérő egyedek (Létavértesen) a P. pratensis ssp. nigricans Störck. volta - morfológiai okok miatt is - kétséges./

(!) (Hajdúbagos /Nagynyomás/. Brom. t., Rob., Pot.-F.ps. stb. Az 1987-es számlálásunk alapján a virágzó tövek száma 3000 felett van és majdnem ugyanennyi a nem "ivaéretteké". 1988. szeptember végén, október elején is virítottak! Vö. még Dr.V.Sipos J. közleményével.)

(!) !!! (Bátorliget /Nagylegelő/. Brom. t., Rob., Pot.-F.ps. 2500-3000 pld. (2-300 hibrid) a populáció szélén lévő egyedek közül sok eltünt, pl. útépítés miatt is.)

(!) !!! (Bagaméri erdő /Daru-hegy/. F.-Cor.tib., Brom., t., Astr.-F.-tib., Pot.-F.ps., Rob.
4, némileg szegregálódott részpopuláció, rendkívüli változékonyságban, kb. 400-450 pld. Libalegeltetés miatt erősen megcsappant, újabban kezd helyreállni e népesség. Valószínű genetikai és földrajzi fiatal kapcsolat van a létavértesi "A-ranka"-dombi populációval!)

(!) !!! Pulsatilla grandis Wender
NY, Bátorliget /Nagylegelő/, Astr.-F.-tib., Pot.-F. ps., Rob. 3500-4000 pld. (kb. ugyanennyi hibrid, elsősorban P. valentiana Wagn.) A viszonylag nagy egyedszám ellenére veszélyeztetett faj, több állati károsítója van a mezőgazdasági monokultúrák miatt és sok virágot szednek le a környékbeliek még most is.
Néha a potenciális termés fele sem érik be! A virágzást ez a faj kezdi, ritkán február végén!
1988-ban október 16-án a P. pratensis ssp. hungarica-val együtt virított! (Fontos a személyes védelem, a hibridizációk megakadályozása (mesterséges beporzással) - a tiszta P. patensek fenntartása érdekében is -, hiszen a Nyírségben csak itt van már! (Vannak bizonytalan régi adatok, pacerdei, halápi, hajdúbagosi előfordulására is, de ezek ma kétségesek, Halápon inkább a P. patenssel hibridizálódott a P. prat. ssp. hung./)

(!) !!! Anemone ranunculoides L.
NY, Debrecen (Nagyerdő; Medvesarok) 1988-ban már mindösszesze 3 virágzó tő és néhány ivaéretlen!

! Clematis recta L.
NY, Bagaméri erdő (Vámospércsi rész - ezüst hársas, stb. -, Daru-hegy. Rob. (Eredetileg Fest.-Q.tib., Conv.-Q.tib.) 80-100 egyed.
Újléta (Csohos-tó) Fest.-Q.tib., Rob. szórványos.

!, !!! Thalictrum aquilegiifolium L.
NY, Debrecen (Nagyerdő) Conv.-Q. tib. néhány tő

Bagaméri erdő (Vámospércsi rész) Rob., (Fest.-Q.tib. 4 + 2 + 4 pld., 3 aprócska populáció töredék, Daru-hegy 10-12 pld.

Újléta (Csohos-tó) Conv.Q.tib. Fr. p. - U. 8-10 pld. (utóbbi társulásban fontos más fajokkal!)

!, !!! Adonis vernalis L.
NY, Bagaméri erdő (Vámospércsi rész). Fest.-Q.
Egyetlen, valószínű az utolsó tő!

Bánk (Bánk-Monostorpályi erdő: Csík-gát környékén) Fest.-Q. hibridnyáras konszociációjában 6 pld. (Barna T. közlése alapján kerestük meg.)

(!) !!! (CR., Létavértes-Pocsaj között lévő löszletörés (CR és NY határán van!) Endes M. (1988) közli, hiszen csoda, hogy megmaradt, viszont ismert régebbről e termőhely (Soó R., 1973) A mi 1987-88-as felméréseink szerint, több, mint 400 pld. van és főleg az erózióvölgyekben maradtak meg, néhol Rob.-ban (valószínű Ac.t.-Q ésSalv.-F. után)).

(!) !!! NY, Bátorliget (Nagylegelő). Astr.-F., Pot.-F.ps. és más lokális nitrofil ruderális gyepben. A valamikori nagyszerű populáció (több ezer egyed) ma mindössze 26 példányból áll. (Eredeti társulásokban 20, ettől távolabb a ruderáliában 6.)

Itt van talán a NY legidősebb egyede, akár több száz éves is lehet, néha 60-80 virág is van rajta! Mesterséges szaporítása és visszatelepítése rendkívül sürgető!

Adonis aestivalis L.
NY, Hajdúbagos (Nagynyomás, Ördögárok széle). Fiatal Alnus glutinosa telepítés. (Eredetileg Fr. p.-U.)
Eredeti társulásokban megfogyatkozott.

ROSACEAE - Rózsafélék

(!) Potentilla alba L.
NY, Bagaméri erdő (Vámospércsi rész) Fest.-Q., Conv.-Q.
Néhol tömeges, más látszólag nem odaillő fajokkal pl. Pyrola rotundifolia!

SAXIFRAGACEAE - Kőtörőfűfélék

! Saxifraga bulbifera L.
NY, Bagaméri erdő (Vámospércsi rész) az előző termőhely társulásaiban. 80-100 pld.

Monostorpályi (Nagylegelő). Astr.-F., Pot.-F. ps. kisebb (5-10 egyedes csoportokban) szórványosan nagy területen. NY-ben erőteljesen megfogyatkozott.

GROSSULARIACEAE - Ribiszkefélék

! Ribes rubrum ssp. silvestre Syme.
NY, Bagaméri erdő (Vámospércsi rész) az előző termőhely társulásaiban 3 tő. (Az itt talált fajok alapján talán nem elvadulás! (Lásd későbbi közleményben.)

FABACEAE - Pillangósvirágúak

! Colutea orientalis Mill.

NY, Debrecen (Nagyerdő) Conv.-Q. széle, 1 pld., elvadulás.

! Lathyrus latifolius L.

NY, Debrecen (Nagyerdő) Fest.-Q. néhány tő.

Nyíradony (Belsőguti-erdő) Fest.-Q, Conv.-Q. 30-40 pld.

ONAGRACEAE - Ligetszépe-félék

! Chamaenerion angustifolium Scop.

NY, Haláp (Halápi erdő: Pipóhegy) Pinetum silvestris hylocomiosum (Eredetileg Fest.-Q.) Egy korhadó erdeifenyő rönkhalmon 60-70 tő, az út mentén.

! Circaea lutetiana L.

NY, Nyíradony (Belsőguti-erdő) Fest.-Q., Con.-Q., Fr.p.-U. 60-80 pld.

RUTACEAE - Rutafélék

(!) Dictamnus albus L.

NY, Bánk (Bánki-erdő; Ludas csárda mögött) Conv.-Q. 20-25 fiatal pld. (Több évig azt hittük, hogy itt kipusztult!)

Újléta (Csohos-tó környéke) Rob. (Eredetileg Fest.-Q.) néhány tő szórványosan.

! Haláp (Halápi-erdő, Hármas-hegy) Conv.-Q., Fest.-Q. Szórványos 3 + 20 + (10) pld.

! Bagamér (Bagaméri erdő: Szentannapuszta, bagaméri rész, vámospércsi rész - ezüst hársas, stb. - Daru-hegy) Fest.-Q., Conv.-Q. Az első és harmadik erdőrészletben tömeges.

(!) !!! Debrecen-Hosszúpályi közötti erdőkben (Fest.-Q., Conv.-Q.) rendkívülien megfogyatkozott!

ACERACEAE - Juharfélék

!! Acer pseudo-platanus L.

NY, Haláp (Halápi-erdő; Pipóhegy) Pinetum silvestris hylocomiosum (Eredetileg Fest.-Q.) Szálanként néhány. Ültetett, de új a NY-re!

Nyíradony (Belsőguti-erdő) Conv.-Q., Fr.p.-U.) Szálanként elegyesen.

ARALIACEAE - Borostyánfélék

!! Hedera helix L.

CR, Hencida (Csere-erdő) A. tat.-Q. (és másodlagos konszociációiban: Rob.) 15-20 tő! Teljesen új a Crisicumra). (A nevezetes erdőről ill. ökológiai változásairól közleményem később jelenik meg. - Papp L.)

UMBELLIFERAE - Ernyősök

(!) !!! Oenanthe fistulosa L.

CR, Hencida (Csere-erdő tisztásai), Desch.-c., Ag.-C.d., Alop.p. Az itteni léte ismert, de ma erősen megfogyatkozott, 1988-ban néhány tövet találtunk.

(!) Selinum carvifolia L.
NY, Nyírábrány (Nagyláprét) Mol. c., szórványosan.

! Angelica palustris Hoffm.
NY, Nyírábrány (Nagyláprét) S.cin., S.p.-Bet.
"Sok", közel száz, Angelica silvestris-sel vegyesen
(Lásd még Dr.V. Sípos J. párhuzamos adatait).

!, !!! Újléta (Csohos-tó) S.cin. Néhány tő, kipusztulás szélén!

(!) !!! Haláp (Guti-ér környékén) erőteljesen megfogyatkozott!

!, !!! Bagamér-Álmosd (Daru-láp) S.cin., S.p.-Bet.
Néhány pld. (?) Kétséges ma a létük.

! Peucedanum alsaticum L.
NY, Nyírábrány (Nagyláprét széli erdőszél) Ulmetum (ültetett, eredetileg Fr.p.-U.)

! Peucedanum palustre Mönch.
NY, Nyírábrány (Nagyláprét) Mol.-c.

DIPSACACEAE - Mácsonya-félék

! Succisa pratensis Mönch.
NY, Nyírábrány (Nagy- és Kisláprét) S.cin., Mol.-c.

Sok, néha több száz tő!! Fülöp (Tóthfalu-erdő láprétjén) S.cin., Mol.c. Néhol sok, 100 pld. felett.

GERANIACEAE - Gólyaorrfélék

! Geranium palustre Torn.
NY, Nyírábrány (Nagy- és Kisláprét, Láperdő) S.p.-Bet., S.cin., Fr. p.-U., Mol.c., C. app., Fil.-Ger. Néhol tömeges, főleg ott, ahol a kaszálások nem mindig érik, így élőhelye hasonló a Trollius europaeus-éhoz!

GENTIANACEAE - Tárnicsfélék

! Centaurium vulgare ssp. uliginosum (W.et.K.) Soó
NY, Nyírábrány (Nagyláprét), Mol.c., Ag.a. degradáltabb részein. 50-60 tő.

! CR., Hencida (Csere-erdő tisztása)
Ach.-F.ps. 10-12 pld. A CR-ban ritka, s e termőhelyről még nem ismert!

!, !!! Centaurium minus Mönch.
NY, Bagamér-Álmosd (Daruláp), Ag.a., Alop. pr. Nagyon szórványosan, néhol 20-30 tő (összesen 100-120 pld. A NY egész területén megritkult.

!, !!! Gentiana pneumonanthe L.
NY, Nyírábrány (Nagyláprét) Mol.c., S.cin., S.p.-Bet.
Viszonylag nagy tömegben, 1986-ban több, mint 180 tő,

1987-ben lekaszálták, így csak néhány virított, 1988-ban több mint 160 virágzó és 30-50 nem virágzó tő volt!
Az utolsó "nagy" populációja a NY-nak, mivel a halápi eddigi kutatásunk szerint úgy tűnik kipusztult, s a nyírbéltekiről sincsenek újabb ismereteink. (Mesterséges szaporításával foglalkozunk, lásd későbbi közleményemben.) (Vö. Dr. V.Sípos J. párhuzamos közléseivel).

!, !!! Menyanthes trifoliata L.
NY, Nyírábrány (Nagyláprét) C.-Men., S.p.-Bet.
Két részpopuláció. A nagyobban 100 körüli tőszám (az első társulásban,) bár ennek egy része velószínűleg spontán vegetatív szaporulat.
A másikban 10-15 tő van mindössze sajnos, a feltöltődöttebb részen.

(!), !!! Nem teljesen megoldott a Hajdúsámsoni, megyei "védettséget" ugyan élvező terület fenntartása és megőrzése.
/A Salix cinereát bizonyos időnként vissza kellene szorítani stb./ Valószínű, hogy Tikos B. (1928) már ugyanezt a területet közli, s ez véletlenül kimaradt az amúgy nagyszerű Siroki Z. féle cikkből.)

BORAGINACEAE - Érdeslevelűek

(!) Cynoglossum hungaricum Simk.
NY, Martinka (Vermes-oldal), Bagamér (Daru-hegy)
Brom. t., F. - Cor., Pot.-F.ps. Szórványosan.

! Újléta (Pecestó környéke) Brom.t., F.-Cor. 10-12 pld.

! Terem (Teremi-erdő: Vargatag). Pot.-F.ps. Néhány tő.

! Nyírábrány (Legelő, Keszlertag). Pot.-F.ps. Néhány pld.

!, !!! Lithospermum purpureo-coeruleum L.
NY, Bánk (Bánki erdő: Ludas csárda mögött).
Conv.-Q. 10-15 tő.

Debrecen (Nagycsere: Csereerdő, Kőrises arborétum)
Conv.-Q., Fest.-Q. Szórványos. (Utóbbi termőhelyen Dr.Juhász L. és Tóth L. is megtalálta!)

!, !!! Onosma arenaria (pseudarenaria) ssp. tuberculata Ják.
NY, Bagamér (Daruhegy) Pot.-F.ps. 1988-ban már csak 3 tő volt az előző évek - főleg liba - legeltetése miatt.

(!) Hajdúbagos (Nagy-nyomás buckái) Pot.F.ps.
Itt még jóval több! (Lásd Dr. V.Sípos J. közleményeit.)

!, !!! Újléta (Csohos-tó) F. vag. 10-12 pld.
(E faj, bármennyire is ellenálló, sok NY-i termőhelyéről kipusztult az intenzív és nem megfelelő legelőhasználat miatt!)

!, !!! Echium russicum J.F. Gmel.
CR, NY. határa, Létavértes és Pocsaj közötti löszletörés.
Salv.-F. 1987-ben találtuk meg, néhány tő volt csak. (1988.
szintén ennyit számoltunk Dr. Kovács G.-ral és Molnár A.-val!)

(!) !!! Bátorliget (Nagylegelő) Pot.-F.ps.
Úgy tűnik kipusztult!

LABIATAE - Ajakosok

! Leonurus marrubiastrum L.
NY, Debrecen (Nagyerdő) Fr.p.U. - Néhány tő.

! Stachys silvatica L.
NY, Debrecen (Nagyerdő) Conv.-Q., Fr.p.U., - Néhol sok!
Nyírábrány (Láperdő) Fr.p.U. - Több helyen tömeges.

! Salvia glutinosa L.
NY, Nyíradony (Belsőguti-erdő) Conv.-Q., Fr.p.-U. Száz pld.
felett.

SCROPHULARIACEAE - Tátogófélék

! Digitalis grandiflora Mill.
NY, Bagamér (Szentannapusztai erdő) Fest.-Q.
Conv.-Q.,-k szélén 10-12 tő. (A valamikori Gladiolus palustrist
rejtő nyíres-tölgyes közelében!)

PLANTAGINACEAE - Útifűfélék

! Plantago schwarzenbergiana Schur.
CR, Konyári-Sóstó (Szalmástanya környéke) Ach.-F.ps.
Pár száz m^2-es szikes folton talán néhány száz pld.!

FUMARIACEAE - Füstikefélék

! Corydalis solida (L.) Clairvilla
NY, Debrecen (Nagyerdő ÉK-i rész) Conv.-Q. (Salamon G.
korábbi, szóbeli közlése szerint is!)

! Corydalis cava /L./ Schw. et K.
NY, Debrecen (Nagycsere: Csere-erdő, Kőrises arborétum)
Fr. p.-U. Tömeges, néhány nagy foltban. (E termőhelyen
Dr. Juhász L. is megtalálta!)

GRUCIFERAE - Keresztesek

! Alyssum montanum ssp. gmelini. E. Schmid
NY, Bagamér (Daruhegy utolsó tagján). Pot.-F.ps., Rob.
(eredendően Fest.-Q.) Itt tömeges!

! Rorippa silvestris ssp. kerneri (Menyh.) Soó
NY, Haláp (tározó környékén) Glyc. max. (?) vízparton.
Néhol sok.

PYROLACEAE - Körtikefélék

! Pyrola rotundifolia L.

NY, Bagamér (Bagaméri-erdő: Vámospércsi rész)

Fest.-Q., melletti Populo-Robinietum (Eredetileg Conv.-Q. és Fr.p.-U. határán.) Egy több száz egyedből álló gyökérkapcsolt telep.

Nyíradony (Belsőguti-erdő) Fest.-Q., Conv.-Q., Fr.p.-U. (Utóbbi erdészeti "elgondolások" miatt erősen átalakítva!) 7 hatalmas - néhol 10 m^2-es - több ezer tős telep. (Természetesen, ezek és az előző telep, korán sem ennyi, genetikailag különböző egyedet jelent!)

COMPOSITAE - Fészkesek

!! Aster linosyris Bernh.

NY, Bátorliget (Nagylegelő) Rob. (Eredetileg Fest.-Q.) 50-60 pld. sok más értékes fajjal az akácok alá "szorulva", pl. Iris aphylla ssp. hungarica, Pulsatilla grandis, Pulsatilla pratensis ssp. hungarica stb.!

(Korábbi irodalmi adatok szerint a NY.-ben léte nem biztos, viszont ezek után itt máshol is feltünhet!)

! Chrysanthemum serotinum L.

NY, Bagamér-Álmosd (Daruláp) S.cin., S.p.-Bet.

Szálanként, néhol kisebb csoportokban.

! Tussilago farfara L.

NY, Nyírábrány (Nagyláprét) Scler-Trif.

A láprét szántása szélén és a csatornaparton 20-30 tő.

(!) Doronicum hungaricum Rchb.

CR, Hencida (Csere-erdő) A.tat.-Q., F.ps.-Q., Rob.

Jól ismert adat, de az már nem, hogy a termőhelyen soha nem látott mértékben szaporodott el - főleg a Rob.-ban -, van olyan terület, ahol az átlagos tőszám 8 pld/m^2 felett van! Ennek a hatalmas egyedszámú populációnak a magjaiból próbáljuk visszatelepíteni a Sárándi-erdőbe is. (Talán az ország legnagyobb populációja!)

(!) Ligularia sibirica Cass.

NY, Bátorliget, S.cin., S.p.-Bet. 1986-ban Dr.Pólya L. mesterséges generatív szaporítása jóvoltából 13 tövet telepítettünk vissza a kipusztultak helyébe, főleg az eredeti társulásokba.

1987-ben hét tő erőteljes fejlődésbe kezdett, de célszerű lenne még jó párat ezenkívül is visszatelepíteni, hogy a minimális populáció nagyságot meghaladja az egyedszámuk!

! Cirsium rivulare A[illegible].

NY, Debrecen (Nagycsere: Hármashegy-alja, Erős-lyuk) Alp.pr., F.prat. Néhol sok, másutt pár tő.

Nyírábrány (Nagy- és Kisláprét, Láp-erdő)

Fil.-Ger., C.app., Mol-c., F.prat., S.p.-Bet., S.cin.

Thel.-A. Tömeges szinte fácies alkotó faj.

Fülöp (Tóthfalu környéke) S.cin., F.prat. Fil.-Ger.

Tömeges.

!!! (!) Hieracium aurantiacum L.

NY! (Téves Soó adata a Tt jelöléssel!)

Álmosd (Daruláp). A múlt év májusában megkeresve Dr.Gergely P. szenzációs felfedezését (Vö. Simon T., 1977.) megállapítottuk, hogy több száz példány él kb. 50 m^2-es területen - erősen veszélyeztetve, mert a földúthoz közel van és itt járnak be a belső utakhoz - a H. caespitosummal együtt, v. azzal hibridizálódva! A társulás valószínűleg az Ag. a. és a F. prat. átmenetei a széli részekbe Fil.-Ger. Védelme érdekében-pl. bekerítéssel - sürgősen tenni kell!

! Hieracium caespitosum Dum.

NY, Mint az előző. (És Nyírábrányban /Láp-erdő/ ugyanígy csak néhány tő.)

(Folytatjuk)

Sümegi Pál:

A Debrecen-erdőspusztai terület Mollusca faunája

Bevezetés

A debreceni Erdőspuszták a nyírségi homokterület DNY-i részén helyezkedik el. A homokbuckás terepet kisebb vízfolyások (Guti-ér, Kati-ér, Zúgó-ér) szabdalják fel. Az erek vizét a Derecskei-Kálló és a Konyári-Kálló patakok gyűjtik össze és a Kálló-csatornán keresztül a Berettyó folyóba vezetik.

A XVIII. században meginduló, majd a XIX. században felgyorsuló erdőirtás, akácfa betelepítés, a vízrendezés, a természetes gyepek szántóvá alakítása (M[illegible]y ,1981.) megváltoztatta a terület flóráját és kultúrerdővé-kultúrtájjá alakította az egykori természetes környezetet.

A természetes élőhelyek megváltozása a Mollusca faunára is hatott, de az eredeti élőhelyekről nincs gyűjtési adatunk. Viszont néhány eredeti állapotot legjobban megőrző erdőfoltból, patak menti ártéri területről előkerülő Mollusca fajok alapján következtethetünk az egykori faunára is.

A gyűjtés a következő területekre terjedt ki: a Halápi-, a Cserei-, a Martinkai-, a Hármashegyaljai erdők, az erdőket övező vízfolyások és mesterséges víztározók, vízparti régiók és kaszáló rétek.